

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum spes, & memoria sint causa delectationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

homo desiderat cognoscere aliquod totū & pfectū. Cū ergo aliqua non poterunt apprehēdi totā simul, delectat in his transmutatio, ut unum transeat, & alterum succedat, & sic totū sentiatur, unde Aug. dicit in 4. Confess. * Nō nis vtiq; stare syllabā, sed transmutare, ut aliq; veniant, & totū audias: ita semper oīa, ex quibus unum aliquid constat, & nō sunt oīa simul, plus delectat oīa, q̄ singula, si possint sentiri oīa. Si ergo sit aliqua res, cuius natura sit intransmutabilis, & non possit in ea fieri excessus naturalis habitudinis per cōtinuationē delectabilis, & quā possit totum suū delectabile simul intueri, nō erit ei transmutatio delectabilis: & q̄ tū aliqua delectatiōes plus ad hoc accedūt, tātō plus continuari possunt.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ id quod mouet, etsi nondum habeat pfecte id, ad quod mouetur, incipit tamen iam aliquid habere eius, ad quod mouetur: & secundum hoc ipse motus habet aliqd delectationis, deficit tamē a delectationis perfectione: nam perfectiores delectatiōes sunt in rebus immobilibus. Motus etiam efficitur delectabilis in quā tū per ipsum sit aliquid conueniens, quod prius cōueniens non erat, uel definit esse, ut supra dictum est.

AD SECUNDVM dicendum, quod motus labore & lassitudinem inducit, secundum quod transcendit habitudinem naturalem: sic autem motus non est delectabilis, sed secundum quod remouentur contraria habitudinis naturalis.

AD TERTIVM dicendum, quod id quod est consuetum, efficitur delectabile, in quantum efficitur naturale, nam consuetudo est quāsi altera natura. Motus autem est delectabilis, non quidem quod receditur a consuetudine, sed magis secundum quod per ipsum impeditur corruptio naturalis habitudinis, quā possit provenire ex assiduitate alicuius operationis. Et sic ex eadem causā connaturalitatis efficitur consuetudo delectabilis, & motus.

ARTICVLVS III.

Utrum spes & memoria sint causa delectationis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, q̄ memoria & spes non sint causae delectationis. Delectatio. n. est de bono presenti, ut Damas. dicit: * sed memoria & spes sunt de absentibus, est enim memoria praeceptorum, spes uero futurorum. ergo memoria & spes non sunt causa delectationis.

¶ 2. Praet. Idē nō est causa cōtrariōrū, sed spes est cā afflictionis, dicitur. n. Prouerb. 14. * Spes q̄ differtur, affligit animam. ergo spes non est causa delectatiōis. ¶ 3. Praet. Sicut spes cōuenit cum delectatione in eo, quod est de bono: ita ēt & concupiscentia & amor. non ergo magis debet assignari spes causa delectationis, quā concupiscentia, uel amor.

SED CONTRA est, quod dicitur Ro. 12. Spe gaudētes. & in psal. 76. Memor fui Dei, & delectatus sum.

RESPON. Dicendum, q̄ delectatio causatur ex p̄sentia boni conuenientis, secundum quod sentit, uel qualitercunq; percipitur. Est aut aliquid p̄sens, no bis dupliciter, Vno modo, secundum cognitionē, prout. s. cognitum est in cognoscēte secundum suā similitudinē. Alio mō, secundum rem, prout. s. unū alteri realiter coniungitur uel actu, del potētia secū dum quēcunq; coniunctionis modum. Et quia maior est coniunctio s̄m rem, quā secundum similitudinē, quā est coniunctio cognitionis, itē maior est coniunctio rei in actu q̄ in potentia: iō maxima est delectatio, quē fit per sensum, qui requirit p̄sentia

rei insensibilis. Secundum autem gradum tenet delectatio spei, in qua non solum est delectabilis cōiunctio secundum apprehensionem, sed etiam secundū facultatem, uel possibilitatem adipiscendi bonum, qd̄ delectat. Tertiū aut gradū tenet delectatio memoriae, quā hēt solam cōiunctionē apprehensionis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod spes & memoria sunt quidem eorum, quē sūt simpliciter absētia, quā tamen secundum quid sunt p̄sentia, s. uel secundum apprehensionem solam, uel secundū apprehensionē & facultatem, ad minus aestimata.

AD SECUNDVM Dicendum, quod nihil prohibet idē secundum diuersā, esse causam contrariōrum. Sic igitur spes, in quantum habet p̄sentem aestimationem boni futuri, delectationem causat: in quantum autem caret p̄sentia eius, causat afflictionem.

AD TERTIVM Dicendum, quod amor & concupiscentia delectationem causant: Omne enim amatum fit delectabile amanti, eo q̄ amor est quādam unio, uel connaturalitas amantis ad amatum. Similiter etiam omne concupitum est delectabile concupiscenti, cum concupiscentia sit p̄cipue appetitus delectationis: sed tamen spes, in quantum importat quandam certitudinem realis p̄sentiae boni delectantis, quam non importat nec amor, nec concupiscentia, magis ponitur causa delectationis, quā illa, & similiter magis quā memoria, quā est de eo quod iam transit.

ARTICVLVS IIII.

Utrum tristitia sit causa delectationis.

AD QUARTVM sic proceditur. Vt q̄ tristitia nō sit causa delectationis. Contrarium. n. non est causa contrarij: sed tristitia contrariatur delectationi. ergo non est causa delectationis.

¶ 2. Praet. Contrariōrū contrarij sunt effectus: sed delectabilia memorata sunt cā delectationis: ergo tristitia memorata sūt causa doloris, & nō delectatiōis.

¶ 3. Praet. Sicut se habet tristitia ad delectationē, ita odium ad amorem: sed odium non est cā amoris, sed magis e conuerso, ut supra dictum est. * ergo tristitia non est causa delectationis.

SED CONTRA est, q̄ in psal. 41. dicitur, Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte. Per panem aut̄ refectio delectationis intelligitur. ergo lacrymae, quā ex tristitia oriuntur, p̄nt esse delectationis cā.

RESPON. Dicendum, quod tristitia pōt dupliciter considerari. Vno mō, secundum quod est in actu. Alio modo, secundum quod est in memoria, & utroque mō tristitia potest esse delectationis causa. Tristitia quidem in actu existens est causa delectationis in quantum facit memoriam rei dilectae, de cuius absentia aliquis tristatur, & tamen de sola eius apprehensione delectatur. Memoria autem tristitiae fit cā delectationis, propter subsequentem euasione, nam carere malo accipitur in rōne boni, vñ secundū quod hō apprehendit se euasisse ab aliquibus tristibus & dolorosis, accrescit ei gaudii materia, secū dum quod Aug. dicit 22. de Ciui. Dei. * Quod sepe lati tristium meminimus, & sani dolorū sine dolore, & inde amplius lati & grati sumus. Et in 8. Conf. dicit q̄, Quod quantō maius fuit periculum in p̄lio, tantō maius erit gaudium in triumpho.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod contrariū quādoq; p̄ accidēs est cā contrarij, sicut frigidū quādoque calefacit, ut dicitur in 8. Physicor. * & similiter

1. 4. confes. c. 11. a me. dio tom. 1.

in corp. ar.

In q. 40. ar. 3. Et 2. q. 30. ar. 1. ad 3. Et 12. Me. 6. co. 5. * 112. orth. fide. 19. in fine.

C. 3. in p. tom. 1.

inf. ar. 1. in p. tom. 1.

q. 37.

ca. 1. in p. tom. 1. in p. tom. 1. in p. tom. 1.